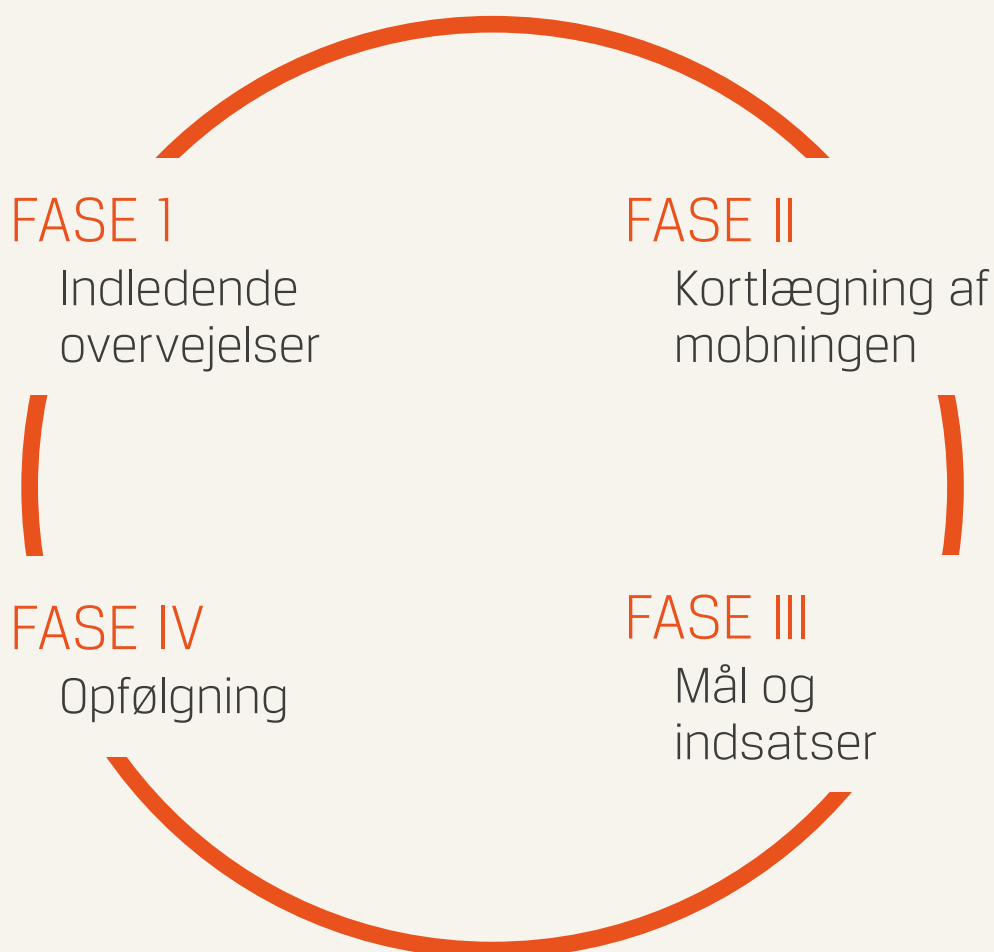

Skabelon og vejledning til udfærdigelse af handlingsplan

Når skolen bliver opmærksom på mobning eller lignende er den forpligtet til at udarbejde en handlingsplan for den konkrete situation.

Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM har udarbejdet en handlingsplan-skabelon, som både kan anvendes af grundskoler og ungdomsuddannelser. Handlingsplanen fungerer som et pædagogisk redskab, der skal hjælpe skolen med at udarbejde en strategi til bekæmpelse af den aktuelle mobbesituation.

Handlingsplanen består af fire faser.

Som figuren viser, så er handlingsplanen en cirkulær proces hvor indholdet i hver fase hele tiden kan redigeres og justeres i forhold til den aktuelle mobbesituation. Når skolen løbende reflekterer over de konkrete situationer, opnås de bedste chancer for at bekæmpe og forebygge problemerne. Få yderligere inspiration til handlingsplanens indhold og indsatser til at bekæmpe og forebygge mobning på www.dcum.dk

OBS! Nyeste forskning ...

... peger på, at mobning er et gruppefænomen, og bekæmpelsen af mobning bør derfor tage udgangspunkt i at ændre kollektive dynamikker på klasser eller årgange. Derfor skal handlingsplanen, udover at inddrage mobbeoffer og mobber, også inddrage forældre, pædagogisk personale/undervisere, elever, tilskuere m.v.

Bagerst i materialet finder I en vejledning til udfyldning af handlingsplan-skabelonen. Vejledningen skal inspirere jer til:

- At inddrage relevante personer i arbejdet med handlingsplanen.
- At reflektere over forståelser af og løsninger på den konkrete mobbesituation.
- At reflektere over indsatser, mål og tegn på at mobningen er bekæmpet.
- At blive inspireret til hvordan handlingsplanen kan følges op.
- At få en helhedsorienteret tilgang på den konkrete mobbesituation.

Vi anbefaler at I orienterer jer i materialet før I går i gang med at udfylde handlingsplanen.

Skabelon til handlingsplan

Skolens navn

Hvornår er skolen for første gang, blevet opmærksom på den konkrete mobbesituation? [dato]	Hvornår er handlingsplanen færdigudarbejdet? [dato]
--	---

Er alle forældre og elever, som bliver berørt af handlingsplanens indsatser, informeret om de indsatser som de bliver berørt af?

Ja

Nej

Fase 1 – Indledende overvejelser

Hvem har ansvaret for at denne handlingsplan bliver færdigudarbejdet? [navn(e)]
Hvem skal inddrages i arbejdet med at lave handlingsplanen? [navn(e)]
Hvordan kan de inddragede parter, være med til at lave handlingsplanen?

Fase 2 – Kortlægning af mobningen

Hvad er der sket i den konkrete mobbesituation?

Hvor finder mobningen sted?

F.eks på skolen, i klassen, på de sociale medier.

Hvilke roller er der tale om i den konkrete mobbesituation?

F.eks offer, mobber, tilskuer, medløber, forsvarer etc.

Beskriv elevfællesskabet i den konkrete mobbesituation:

F.eks interesser, uformelle grupper, magtbalancer.

Fase 3 – Mål og indsatser

Hvad er handlingsplanens overordnede mål?

(Hvad ønsker I helt konkret at opnå med handlingsplanen, og hvordan vil I måle om det lykkes eller ej?)

Handlingsplanens overordnede mål kan deles op i mindre delmål. I beskrivelse af delmålene skal I ligeledes huske at beskrive, hvordan I vil måle om de lykkes eller ej.

Delmål	Indsats	Tegn på at indsatsen virker	Ansvarlig(e)

Fase 3 – Mål og indsatser

Hvor ofte følger I op på delmålene og effekten af indsatserne?

Hvem skal følge op og evaluere på delmålene og effekten?

Fase 4 – opfølgning

Hvad har virket:

Hvilke af handlingsplanens indsatser har haft den forventede effekt?

Hvilke tegn ser I på at mobningen er aftagende?

Hvad har ikke virket:

Hvilke af handlingsplanens indsatser har ikke haft den forventede effekt?

Hvilke tegn ser I på at mobningen ikke er aftagende?

Fase 4 – opfølgning

Hvis I vurderer at mobningen ikke er bekæmpet, og der er behov for andre mål og indsatser, så bør I gå tilbage til handlingsplanens tidligere faser og revidere dem

Hvilke faser bør revideres?

Hvis det vurderes at mobningen er bekæmpet, skal handlingsplanen afsluttes. Ofte er der behov for at I som skole er ekstra opmærksom på at mobningen ikke opstår igen.

Hvornår er der lavet opfølgning på handlingsplanen? [dato]

Hvordan sikrer I jer at mobningen ikke opstår igen?

Vejledning til handlingsplan

Fase 1 – Indledende overvejelser

Hvem kan udpeges som ansvarlig for at udarbejde handlingsplanen?

Det kan være forskelligt fra skole til skole, hvem der er mest oplagt som ansvarlig for udarbejdelse af handlingsplanen. På nogle skoler vil det være oplagt at vælge en afdelingsleder og på andre skoler, vil det være nærliggende at vælge en eller flere underviser(e), som kender den pågældende elev eller klasse godt.

Hvad skal den/de ansvarlig(e)?

Den/de ansvarlig(e) skal sørge for at handlingsplanen bliver udarbejdet inden for 10 arbejdsdage fra at skolen er blevet bekendt med den konkrete mobbesituation.

Hvem skal inddrages i at udarbejde handlingsplanen og hvordan?

DCUM anbefaler at undervisere, pædagogisk personale, eleven og/eller forældre er med til at udarbejde handlingsplanen. Eleven skal inddrages efter alder og modenhed. Det er vigtigt at eleven bliver hørt, og at elevens perspektiv er synligt i handlingsplanen. Mobning er barnets/den unges problem, men de voksenes ansvar.

Når forældrene inddrages er det vigtigt at huske, at arbejdet med at bekæmpe mobning er et fællesansvar mellem skole, elever og forældre. Skolen er ansvarlig for at skabe et sundt undervisningsmiljø uden mobning, mens elever og/eller forældre har et medansvar for at sikre trivsel i klassen, ved at støtte skolens arbejde.

Eleven kan f.eks inddrages ved:

- At skolen tilbyder, at eleven kan være med til at udarbejde handlingsplanen.
- At skolen inddrager eleven efter alder og modenhed og som ekspert på eget liv.
- At skolen bestræber sig på at elevens mening og holdning fremgår tydeligt i handlingsplanen.
- At skolen giver eleven mulighed for at læse og kommentere handlingsplanen.
- At skolen sikrer sig at eleven forstår, hvad der står i handlingsplanen.

Forældre kan f.eks inddrages ved:

- At skolen tilbyder forældrene at være med til at udarbejde handlingsplanen, hvis eleven er under 18 år eller hvis eleven ønsker at forældrene bliver inddraget.
- At skolen inviterer forældrene med til møder, hvor de informeres om handlingsplanen og har mulighed for bidrage med deres viden og ønsker.
- At skolen bestræber sig på at dele sin viden om mobning og indsatser med forældrene
- At skolen giver forældrene mulighed for at læse og kommentere handlingsplanen.

Fase 2 – Kortlægning af mobningen

Hvad kan I som skole gøre, når I skal kortlægge den konkrete mobbesituation?

Når mobningen skal kortlægges, handler det om at beskrive og forstå hvad der er sket i den konkrete situation. Årsagen ligger ikke udelukkende hos enkelte personer. Derfor er det vigtigt at spørge ind til hvorfor mobningen er opstået i elevgruppen. Kortlægningen skal ses som en proces, hvor man løbende får mere viden. Derfor kan I gå tilbage og følge op på denne fase. For at få viden om den konkrete mobbesituation, kan I f.eks:

- spørge eleven, som føler sig mobbet
- spørge elevens forældre, hvis eleven er under 18 år eller ønsker at forældrene inddrages.
- spørge underviserne om, hvad de har observeret i klassen eller på skolen.
- spørge jeres tværprofessionelle samarbejdspartnere.
- snakke med andre involverede elever. Se mere på DCUM's hjemmeside om, hvordan I konkret kan gøre.

Skolen har ansvaret for undervisningsmiljøet, og skal handle efter reglerne, hvis dette er påvirket af mobning. Også selv om selve mobningen ikke foregår på skolen

De følgende overskrifter kan hjælpe jer med at kortlægge mobningen.

Hvor finder mobningen sted?

Mobning kan foregå i mange kontekster, og det er derfor vigtigt, at skolen overvejer, hvor mobningen finder sted. Det er ikke sikkert at mobningen kun finder sted i én kontekst, og det er heller ikke sikkert at mobningen kan observeres i klassen. Mobning kan bl.a. foregå i klassen, i frikvarterene, på skolen, i klubben, på sociale medier og i fritiden.

Hvilke roller er der i den konkrete mobbesituation?

Skolen bør ikke kun undersøge hvem der bliver mobbet og hvem der mobber. Det er vigtigt at beskrive alle roller som er på spil i den konkrete mobbesituation. Andre roller kan f.eks. være:

- Tilskuer: deres funktion er en form for passiv mobning, fordi, de kigger på at mobningen finder sted. For mobbeofret kan dette skabe en følelse af, at alle er imod vedkommende.
- Medløberne: Deres funktion er at assistere mobberen eller støtter mobberen ved f.eks. at grine med.
- Forsvarere: Deres funktion er at forsvare den/dem som føler sig mobbet.

Det er vigtigt at aktivere alle roller og positioner hvis mobningen skal bekæmpes. Det er også vigtigt at være opmærksom på, at alle roller er dynamiske, hvorfor én elev sagtens kan have flere roller i forskellige situationer eller på forskellige arenaer.

Hvordan ser elevfællesskabet ud i den konkrete mobbesituation?

Når I har undersøgt hvad der er sket, hvor mobningen forgår og hvilke roller der er i den konkrete situation, kan I beskrive elevfællesskabet. Det er vigtigt at beskrive, hvis I skal finde frem årsagen til mobningen. På den måde kan I som skole få viden om hvilke mål og indsatser I bør iværksætte. Mobning kan opstå, når der i elevfællesskabet f.eks:

- Er en lav tolerancetærskel.
- Er manglende forståelse for og accept af forskellighed.
- Er en generelt hård tone blandt eleverne.
- Ikke er noget positivt at samles om.

Fase 3 – Mål og indsatser

Hvad er mål og hvorfor er de vigtige?

Det overordnede mål er den tilstand man ønsker at opnå. Mobningen kan have flere konsekvenser, og ofte vil det overordnede mål ikke blot være at stoppe mobningen. F.eks. kan eleven som følge af mobningen føle sig udenfor fællesskabet. Et delmål beskriver det, som indsatserne skal målrettes imod. Samtidig kan et delmål være med til at tydeliggøre formålet med indsatserne, så alle (elever, forældre, personale, skoleledelse) er bevidste herom. Et overordnet mål kan f.eks. være:

- at mobningen stopper og at eleven igen føler sig som en del af fællesskabet.

Et delmål kan f.eks. lyde således:

- at fællesskabsfølelsen skal styrkes i klassen.

Hvad er en indsats?

Indsatser er en beskrivelse af de initiativer, skolen sætter i gang, for at opnå de ønskede mål. Indsatser kan f.eks. være:

- Relationsopbyggende aktiviteter, som kan være med til at styrke fællesskabet i klassen.

I kan få inspiration til indsats mod mobning på DCUMs hjemmeside www.dcum.dk

Tegn på at indsatsen virker

Et tegn er det skolen kan se, høre eller mærke, som indikerer, at indsatsen virker.

Når den forventede effekt beskrives, er det særligt vigtigt at skolen er konkret. F.eks. kan et tegn på at relationsopbyggende aktiviteter har virket være:

- at eleverne i klassefællesskabet i højere grad inkluderer hinanden både fagligt og socialt.

Hvem kan være den/de ansvarlige til at følge op på indsatserne?

Det er vigtigt at huske på, at når mobningen skal bekæmpes, så er alle skolens medarbejdere ansvarlige for at handle. Den/de, som har det overordnede ansvar for hver indsats, er desuden ansvarlige for at igangsætte indsatserne

Disse personer kan f.eks. være:

- En underviser eller en pædagogisk medarbejder, som kender klassen godt.
- En underviser eller en pædagogisk medarbejder, som kender eleven godt.
- En medarbejder, som har et særligt kendskab til mobning.
- En medarbejder som har et særligt kendskab til indsatsen.

Når eleverne inddrages bliver de motiverede til at tage ansvar for, og deltage i at fremme klassens trivsel. Elever skal inddrages efter alder og modenhed.

Hvor hurtigt/ofte bør skolen følge op på handlingsplanen?

Det kan komme an på skolens normale procedurer og den konkrete situation.

- DCUM anbefaler, at der højst går en måned inden skolen følger op på handlingsplanen første gang.
- DCUM anbefaler, at elevgruppen, eleven og/eller forældrene inddrages i beslutningen om hvor hurtigt/hvor ofte der skal følges op på handlingsplanen.

Fase 4 – Opfølgning

Hvordan følger skolen op på handlingsplanen?

Når I vil se på hvad der har virket og hvad der ikke har virket i handlingsplanen, så skal I vurdere de mål, indsatser og effekter som er beskrevet. Når I følger op, handler det om at ændre på de ting, der ikke har fungeret, og blive bevidst om de ting der har fungeret. Her kan I gå tilbage til de andre faser og ændre dem, så de afspejler den nuværende mobbesituation. DCUM anbefaler at skolen inddrager elever og/eller forældrene i denne fase.

I kan f.eks. undersøge:

- **Føler eleven (elevgruppen), at handlingsplanen har virket?**
 - Hvad har virket/ hvad har ikke virket?
 - Hvorfor har det virket/ hvorfor har det ikke virket?
 - Hvad mangler vi for at det lykkes?
- **Hvilke delmål er nået, og hvilke er ikke nået?**
 - Hvordan kan vi se at delmålene er nået?
 - Hvorfor er delmålene ikke nået og hvad mangler vi?
 - Skal der være nye delmål og hvilke?
- **Hvilke indsatser har haft den ønskede effekt?**
 - Hvad har virket ved indsatserne og hvad har ikke virket?
 - Hvorfor har indsatserne haft den ønskede effekt eller hvorfor ikke?
 - Skal der igangsættes nye indsatser?
- **Er det overordnede mål nået?**
 - Hvordan kan vi se om det overordnede mål er nået?
 - Hvorfor er det overordnede mål ikke nået?
- **Er gruppedynamikken i elevfællesskabet forbedret?**
 - Ser mobbesituationen anderledes ud?
 - Har gruppedynamikken ændret sig og hvordan?
 - Ser elevfællesskabet anderledes ud?

Når handlingsplanen evalueres kan eleven som føler sig mobbet med fordel høres om hvorvidt indsatserne virker/ikke virker, eller måske endda er med til at gøre mobningen værre.

Hvordan vurderer I, om der stadig foregår mobning?

Når I skal vurdere, om der stadig foregår mobning, kan I sammen med skolens medarbejdere, eleven og/eller forældre, reflektere over følgende udsagn:

- Eleven er tryk og glad i klassen/ på skolen.
- Eleven føler sig ikke ensom.
- Drillerier og konflikter er begrænset til enkeltstående tilfælde og kan dermed ikke længere klassificeres som mobning.
- Magtbalancen er hensigtsmæssig i klassen/gruppen.
- Alle er en del af fællesskabet, og der er ingen stigmatiserende/ufrivillige grupperinger.
- Klassen/gruppen har noget at være fælles om, som ikke er med til at krænke eller ekskludere andre.
- Der er plads til og accept af hinandens forskelligheder.
- Klassen/gruppen accepterer ikke nedværdigende handlinger.
- Klassen/gruppen udviser empati og medfølelse.
- Tonen i klassen/gruppen er positiv.

Vær opmærksom på at ovenstående udsagn ikke er en facitliste over, om mobningen er bekæmpet. Mobning er et komplekst problem.